

Overdracht Meesterproef Technasium: Verkenning ecokathedraal Sneek

BETREFFENDE INFORMATIE, STAPPEN EN CONSEQUENTIES OMTRENT DE
INITIATIE VAN EEN ECOKATHEDRAALGEBIED IN DE OMGEVING VAN SNEEK.

Auteurs:	Sara van Koldam, Berend Tabak.
Opdrachtgever:	P. Wouda, namens Stichting TIJD.
In samenwerking met:	S. Luursema-De Boer, J. Leijstra, R. Bruin.
Datum:	01.04.2021.

"Als we bouwen, laten we dan bedenken dat we voor de eeuwigheid bouwen. Laat het niet zijn voor het huidige genot, nog voor het huidige gebruik alleen; Laat het een zodanig werk zijn dat onze nakomelingen ons er dankbaar voor zijn."

John Ruskin (1819 - 1900)

Inleiding

Versterkte klimaatverandering, een tekort aan hernieuwbare energiebronnen en de afname van biodiversiteit resulteren in een verzwakking van het mondiale ecosysteem. Als gevolg hiervan raken vereiste grondstoffen schaars. Om deze reden zijn de genoemde sociaal-ecologische problemen een van de meest acute problemen op dit moment (Enete IC, 2014).

De oorzaak van de klimaatcrisis ligt voor een groot deel ten grondslag aan de materialistische kijk op de natuurlijke omgeving; de mens staat boven de natuur, de natuur is slechts een middel (Panov, 2013). Hoewel er vanuit de overheid wordt geprobeerd om beleid te ondersteunen met wetenschappelijke bronnen, geldt vaak dat onderzoeken te algemeen zijn om van toepassing te kunnen zijn in een specifieke situatie zoals de klimaatproblematiek (Klauer, Manstetten, Petersen, & Schiller, 2013).

Opdrachtgever van deze meesterproef is Stichting TIJD. Het doel van de stichting is om inzicht en bewustzijn te bevorderen omtrent het begrip ‘tijd’ als voorwaarde voor de creatieve ontwikkeling en samenwerking tussen natuurlijke en menselijke processen: tussen natuur en cultuur. Stichting TIJD is verbonden aan de ecokathedraal van Louis Le Roy (1924 - 2012). Zijn gedachtegoed wordt voortgezet middels de continuering van het bouwproces aan de ecokathedralen in Mildam en Heerenveen, naast dat langetermijndenken wordt onderzocht en gepromoot. Het is voor de stichting van groot belang dat de kennis van Le Roy met studenten en andere jonge mensen wordt gedeeld:

“Mensen moeten zich bewust worden van de schade van het kortetermijndenken. De kennis is al beschikbaar, ze moet echter nog worden aangereikt. Het zou jammer zijn om onnodige fouten uit het verleden (omtrekt de ecologie), opnieuw te maken. Dit grote probleem kan niet ‘topdown’ worden aangepakt. Vandaar dat geldt: ‘Think global, act local’” (P. Wouda, persoonlijke communicatie, 2020).

Op dit moment worden er nog te weinig nieuwe mensen betrokken bij de ecokathedrale processen.

Het doel van dit document is om nadere informatie te verstrekken over de stappen en consequenties betreffende het starten van een ecokathedraal in de omgeving van Sneek, opdat dit proces kan worden voortgezet. Het document bestaat uit twee delen:

Op de eerste plaats wordt er een noodzakelijke theoretische achtergrond gegeven. Hiertoe wordt het gedachtegoed van Le Roy nader beschouwd. Zijn filosofie wordt als uitgangspunt genomen voor het starten van een nieuwe ecokathedraal. Daarnaast is sociaal draagvlak belangrijk voor de realisatie van het project. Om deze reden wordt ook dit deelonderwerp uitgewerkt; de theorie kan worden ingezet om inwoners van Sneek te activeren en te laten deelnemen aan de ecokathedraal.

Op de tweede plaats gaat dit document in op de toepassing van de beschreven theorie, opdat een ecokathedraal in Sneek kan worden geïnitieerd. Hiertoe wordt het opstartproces van dit project beschreven, inclusief de bijbehorende potentiële locaties. Verder worden de vereiste, toekomstige stappen tot het realiseren en completeren van dit project geschetst.

Inhoud

Inleiding	2
<u>I</u>	
Ecokathedralen	4
Sociaal draagvlak.....	6
Waarom een ecokathedraal in Sneek?	8
Wat is er nodig voor een ecokathedraal?.....	9
<u>II</u>	
Overzicht potentiële locaties totaal	10
Uitwerking locaties primair	13
Kosten en inkomstbronnen	15
Proces	16
Nawoord	18
Verwijzingen	19

Ecokathedralen

Essentie

Een ecokathedraal is een plek waar mens, plant en dier samenwerken. Cultuur, creativiteit en natuur fuseren. Het gebied wordt met behulp van vrije energie, zonder machines, bewerkt. Zo ontstaat de tijd om te kijken hoe de natuur reageert op de cultivatie. Hier wordt vervolgens op ingespeeld. Tijd is een belangrijk begrip dat onlosmakelijk verbonden is met de ecokathedraal. Een Le Roy gebied doorbreekt de gebruikelijke korte cyclus van creatie en afbraak: er geldt oneindige continuïteit. Er wordt dan ook niet resultaat-, maar procesgericht gewerkt. Er worden geen tekeningen gemaakt betreffende de ontwikkeling van het gebied.

Een prominent kenmerk van een ecokathedraal betreft de bouw van constructies. Met name steen wordt veel toegepast, maar gebruik van hout, glas of een ander duurzaam materiaal is ook mogelijk. Het materiaal wordt los gestapeld, zodat er hoogteverschillen en verschillende microklimaten ontstaan. Beide stimuleren de biodiversiteit: ideale omstandigheden voor vele soorten planten en insecten zijn het resultaat.

De eerste ecokathedraal is sinds 1965 in ontwikkeling in Mildam, nabij Heerenveen. Bedenker en uitvoerder was Louis Le Roy. Hij heeft honderden vrachtwagens met klinkers, tegels en trottoirbanden geordend tot complexe bouwwerken, waarin de natuur een even groot aandeel kreeg als de mens.

De Stichting TIJD is opgericht om het werk van Le Roy voort te zetten; om de ontwikkeling van de ecokathedralen te garanderen voor de komende generaties. Met de gemeente Heerenveen is in 2005 een intentieverklaring voor honderd jaar ondertekend om locatie Heerenveen-Midden op ecokathedrale wijze te blijven ontwikkelen. Onlangs is er een aanvulling op de verklaring bekrachtigd.

Op dit moment is er een groep van acht nieuwe bouwers aan het werk in Heerenveen. Er wordt regelmatig nieuw puin aangevoerd. Dit wordt vervolgens door de bouwers verwerkt in de ecokathedraal. De vorm van een bouwwerk wordt bepaald door het geleverde materiaal. Dit is onderdeel van werken met vrije energie (Le Roy, 1973).

Het begrip ‘ecokathedraal’

De term ecokathedraal bestaat uit twee delen, waarbij ‘eco’ staat voor natuur en ‘kathedraal’ staat voor cultuur. Daarmee wordt aangegeven dat natuur en cultuur met elkaar samen moeten werken.

Bovendien staat de bouw van een middeleeuwse kathedraal bekend als een proces dat meerdere eeuwen duurde. Er werd dus over meerdere generaties aan gebouwd. Dat is ook wat Le Roy’s visie voor de ecokathedraal.

Kathedralen waren eveneens co-creatieve projecten. Bouwlieden van over de hele wereld werkten samen aan een kathedraal en wisselden daarbij kennis en bronnen uit. Iedereen uit de streek droeg bij aan de bouw van een kathedraal en hierdoor voelde iedereen zich verbonden met de kerk en met elkaar. Dat is ook de bedoeling van een ecokathedraal: de mens met de natuur en elkaar verbinden.

Ontmoeting

Een ecokathedraal moet uitnodigend zijn voor jong en oud om naar toe te gaan. De hond uitlaten, schaduw opzoeken als het heet is, meedoen aan rondleidingen, ‘happy stones’ neerleggen en zoeken, fruit plukken, verstoppertje spelen, paddenstoelen zoeken, feestjes vieren: het gebeurt nu allemaal al in de huidige Le Roy tuinen.

Realisatie

Voor het realiseren van een ecokathedraal zijn zaken dingen nodig, zijnde: betrokkenen, een locatie, bouw materiaal en tijd. Zodra deze benodigdheden aanwezig zijn, kan het ecokathedraalproces meteen worden gestart. Er wordt in dit voorstel gekeken naar verschillende locaties.

Sociaal draagvlak

Introductie

Een vereiste component voor de realisatie van een ecokathedraal is sociaal draagvlak: steun en deelname vanuit de gemeenschap. Dit kan enkel ontstaan wanneer er betrokkenheid en samenwerking geldt, zo stelt een rapport van Wageningen University en Research uit 2007. Mensen moeten worden ingezet om het publieke domein mede vorm te geven. Door deze actieve participatie wordt de omgeving rond de ecokathedraal in staat gesteld zich het project toe te eigenen (Hendriks, 2006). Dit deel presenteert een beschouwende analyse wat betreft de vraag hoe personen vallen te motiveren tot betrokkenheid binnen een gemeenschap.

Het opstarten van samenwerking

Een samenwerkingsrelatie ontstaat enkel onder de juiste omstandigheden. Deelnemers moeten gedeelde doelen hebben, naast dat er wederzijdse noodzaak geldt tot contact en gebondenheid. Verder is betrokkenheid optimaal wanneer er een persoonlijke (subjectieve) balans geldt wat betreft eisen, vaardigheid, persoonlijke interesse, controle en concentratie (Egbert, 2003). Deze intensieve vorm van betrokkenheid wordt ‘flow’ genoemd. Flow kan zowel voorkomen bij individuele activiteiten, als bij activiteiten in teamverband (teamflow).

Er zijn zes factoren waaraan moet worden voldaan om flow te doen ontstaan binnen een gemeenschap: (1) *Collectief doel*: Er geldt een duidelijk en voor allen betekenisvol doel dat ten grondslag ligt aan het bestaan van de gemeenschap. (2) *Persoonlijk doel*: Er geldt een individueel doel dat ruimte biedt tot persoonlijke groei en bijdraagt aan het collectieve doel. (3) *Integratie van vaardigheden*: Er geldt dat de deelnemers een voldoende uitdagende taak hebben die past bij de voorkeuren en kwaliteiten van het individu. (4) *Open communicatie*: Er geldt dat de deelnemers weten hoe zij bijdragen aan de gedeelde doelstelling. Constructief commentaar ten aanzien van de collectieve en individuele doelen, naast de samenwerking, verbetert efficiëntie als groep en de teambinding. (5) *Veiligheid*: Er geldt een milieu van onderling vertrouwen waarbij onnodige of onacceptabele risico's worden vermeden. (6) *Collectieve toewijding*: Er geldt een milieu waarin deelnemers elkaar ondersteunen wat betreft het bereiken van het collectieve doel (Van den Hout, Davis, & Walrave, 2016).

Om als buitenstaander ten opzichte van een gemeenschap een project op te kunnen starten is het van belang dat de betrokken ‘insiders’ het gevoel hebben dat er waarde wordt gehecht aan het lange termijn welbevinden van de deelnemers (Collet, 2008).

De fasen van samenwerking

Niet iedere potentiële deelnemer zal in eerste instantie participeren in een project. Over het algemeen zal de eerste groep actieve deelnemers (early adaptors) kleiner zijn dan de tweede groep (late majority). In sommige gevallen volgt er nog een achterhoede (laggards). Zoals er verschillende stadia zijn wat betreft de innovatie van deelname, zo ook gelden er diverse fasen in een samenwerkingsproces. Volgens de categorieën van samenwerking door Gehre, Suijs en Verbeke is voor dit onderzoek een zogenaamde taakdimensie van toepassing. Hiervoor gelden zes fasen: (1) *Idee ontwikkeling*: Voorbereiding op een onderwerp. (2) *Contacten leggen*: Benadering van partners om het participatiebereik te vergroten. (3) *Afspraken maken*: Vaststelling van de factoren voor teamflow. (4) *Uitvoering*: Realisatie van het werkplan. (5) *Evaluatie*: Participatieresultaat bewerkstelligd. (6) *Verankering*: Partners blijven actief betrokken om het gestelde doel te bereiken (Wagemakers, Vaandrager, Koelen, Dijkema, & Corstjens, 2007).

Waarom een ecokathedraal in Sneek?

Waar mensen hebben bijgedragen aan de milieuproblemen, zijn we ook in staat de conditie te verbeteren (Hartter, et al., 2018). De vaardigheid van het over langere termijn denken is hierbij essentieel en op dit moment nog onvoldoende ontwikkeld. Hierbij is langetermijndenken een bewuste beschouwing van de mogelijke routes naar verschillende uitingen van de toekomst, naast dat er wordt stilgestaan hoe keuzes de toekomst kunnen beïnvloeden en welke bekende (of onbekende) consequenties deze keuzes hebben. De verschillende routes naar de toekomst worden beïnvloed door zogenaamde ‘STEER’ variabelen, ofwel: Sociaal, Technologisch, Environment/milieutechnisch, Economisch en Politiek (Seifert, 2016).

Door de vergroeningsopgave ligt er in Sneek nu een kans om een ecokathedraal te stichten. Een gebrek aan vegetatie, naast de verstoring van wateropname en verdamping, leidt tot de opwarming van stedelijk gebied. Een stedelijke omgeving is vaak 1 tot 3 graden warmer dan de aangrenzende omgeving (Babić, Aleksandra, Cuculić, & Šurdonja, 2012). Dit is schadelijk voor de menselijke gezondheid en het milieu. Het juist in woonwijken waar tegels uit tuinen moeten, het is juist in woonwijken waar mensen natuur willen ervaren en bij elkaar willen komen. Veel tuinen worden echter betegeld. Gemeente Súdwest-Fryslân stimuleert bewoners om tuinen te ‘vergroenen’ met de actie Steenbreek (Gemeente Súdwest-Fryslân, sd).

De ontwikkeling een ecokathedraal is een beweging die heel Sneek wat kan brengen. Een ecokathedraal kan beschouwd worden als een plek met een hoge concentratie aan gunstige effecten op ecologisch, sociaal en cultureel vlak. In de documentaire *A Life on Our Planet* (2020) concludeert David Attenborough dat de wildernis terug moet worden gebracht naar de stad om het effect van de socio-ecologische problemen terug te draaien.

Korttermijnvoordelen

- Een prachtige groene plek.
- Een plek waar tegels naartoe gebracht kunnen worden.
- Een plek waar mensen actief met elkaar en de natuur in aanraking komen.
- Een wervend verhaal dat mensen motiveert om hun tuin te vergroenen.

Langetermijnvoordelen

- Spectaculaire gestapelde bouwwerken: circulair en natuurinclusief.
- Een ecologisch waardevolle plek: een lust voor mens en natuur.
- Een educatieve, inspirerende locatie omtrent duurzaamheid voor nieuwe generaties.
- Bewoners die bewust zijn van het belang van ecologische processen in de stad.
- Nieuw erfgoed.

Wat is er nodig voor een ecokathedraal?

Mensen

De ecokathedraal is een proces dat wordt gedragen door vrijwilligers. Doordat een ecokathedraal geen einddoel kent, is het project nooit af. Een ecokathedraal biedt een recreatieve en sociale activiteit van zingeving en ontwikkeling.

Om een ecokathedraal te kanaliseren is er een organisatie nodig. Deze organisatie heeft bouwmeesters en een bestuur nodig. Een bouwmeester is een bouwer die ervaring heeft met (ecokathedraal)bouwen en andere bouwers hierin kan begeleiden. De bouwmeester let ook op de basisveiligheid. Het bestuur van de organisatie zorgt ervoor dat de bouwmeesters aan de slag kunnen door onder andere de aanvoer van nieuw materiaal te beleggen. Ook faciliteren zij de activiteiten rondom de ecokathedraal en houden zij geïnteresseerden op de hoogte van de ontwikkelingen.

Voor een sterk begin van een ecokathedraalproject is het belangrijk dat er in de opstartperiode genoeg mensen deelnemen aan de bouw en het proces van het gebied. Door verdere bekendmaking van het project kan deze groep zich later nog uitbreiden.

Materiaal

De bouwsels in ecokathedralen worden gemaakt van materiaal dat gratis voorhanden is (Stichting TIJD). Het uitgangspunt bij de bouw van een ecokathedraal is het hergebruik van materialen. Zolang de materialen veilig kunnen verwerken, kan alles worden gebruikt om mee te bouwen. De materialen zouden via de actie Steenbreek uit de tuinen van Sneekers kunnen komen.

Randvoorwaarden locatie

1. Het ecokathedrale proces wordt minstens honderd jaar bevorderd, althans niet verstoord. De ecokathedrale gemeenschap zal het gebied gedurende honderd jaar adopteren, de gemeente zal het proces gedurende deze honderd jaar eerbiedigen.
 - a. De ecokathedrale gemeenschap is verantwoordelijk voor het onderhoud van groen op de locatie.
2. Er wordt gewerkt zonder beeld of plan van een vooraf gedefinieerd eindresultaat in ruimte en zonder een vooraf gedefinieerd eindresultaat in tijd.
3. Het gebied zal vrij toegankelijk blijven.

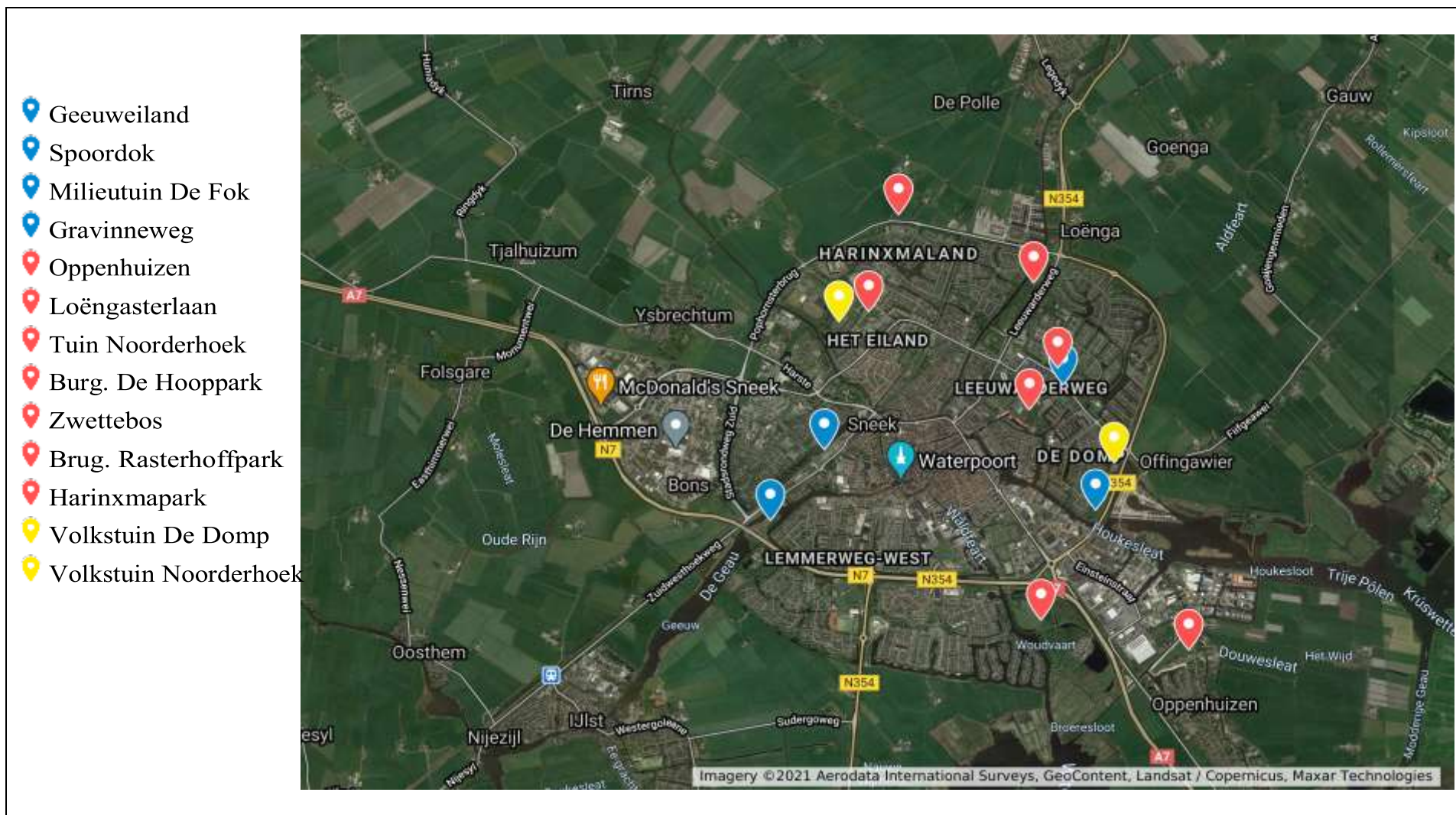
Overzicht potentiële locaties totaal

NAAM	OPPERVLAKTE (M ²)	POSITIEVE KENMERKEN	RISICO'S
<i>Primair</i>			
Geeuweiland	18.000	- Hoge kans op draagvlak¹ - Situatie maakt meerwaarde gebied hoog² - Ecologisch reeds ontwikkeld gebied - Ongebruikt land	- Minder goed bereikbaar voor wijkbewoners - Verminderde sociale controle
Spoordok	25.000	- Hoge kans op draagvlak - Kostenbesparing afvoer slijk - Ongebruikt land - Sluit aan bij wijkprofiel	- Verminderde sociale controle - Beschikbaarheid gebied onzeker (eigendom ProRail) - Situatie maakt meerwaarde gebied lager
Milieutuin De Fok	4.000	- Goede sociale controle - Ecokathedraalproces reeds ingesteld - Opvolging geborgd voor Y. Kooistra - Goed bereikbaar voor wijkbewoners	- Verminderde kans op draagvlak
Gravinneweg	10.000	- Redelijke kans op draagvlak - Goede sociale controle - Versterkte educatieve mogelijkheid - Ongebruikt land - Sluit aan bij wijkprofiel - Goed bereikbaar voor wijkbewoners	- Situatie maakt meerwaarde gebied lager
<i>Secundair</i>			
Loëngasterlaan	Onbekend	- Redelijke sociale controle - Situatie maakt meerwaarde gebied hoog	- Draagvlak onzeker - Oppervlakte bruikbaar gebied onbekend
Oppenhuizen	2.000	- Ongebruikt land - Redelijke kans beschikbaarheid gebied	- Draagvlak onzeker - Verminderde sociale controle - Gebied onderdeel van particulier terrein

¹ De inschatting betreffende draagvlak is gebaseerd op eventuele gesprekken met bewoners. Zie 'Uitwerking locaties primair' voor verdere toelichting.

² De relatieve meerwaarde van een ecokathedraal is gebaseerd op de huidige verhouding groen tot bebouwing per locatie.

Tuin Noorderhoek	Onbekend	- Redelijke kans op draagvlak - Goede sociale controle - Sluit aan bij aanwezige gemeenschap	- Oppervlakte bruikbaar gebied onbekend
Burgemeester De Hooppark	Onbekend	- Veel bezoekers - Versterkte educatieve mogelijkheid	- Oppervlakte bruikbaar gebied onbekend - Slecht bereikbaar voor wijkbewoners - Verminderde sociale controle
Zwettebos	Onbekend	- Veel bezoekers	- Oppervlakte bruikbaar gebied onbekend - Slecht bereikbaar voor wijkbewoners - Verminderde sociale controle
Burgemeester Rasterhoffpark	Onbekend	- Veel bezoekers - Versterkte educatieve mogelijkheid	- Oppervlakte bruikbaar gebied onbekend - Slecht bereikbaar voor wijkbewoners - Verminderde sociale controle
Harinksmapark	Onbekend	- Veel bezoekers	- Oppervlakte bruikbaar gebied onbekend - Slecht bereikbaar voor wijkbewoners - Verminderde sociale controle
Volkstuin De Domp	Onbekend	- Redelijke kans op draagvlak - Goede sociale controle - Sluit aan bij aanwezige gemeenschap	- Oppervlakte bruikbaar gebied onbekend
Volkstuin Noorderhoek	Onbekend	- Redelijke kans op draagvlak - Goede sociale controle - Sluit aan bij aanwezige gemeenschap	- Oppervlakte bruikbaar gebied onbekend

Uitwerking locaties primair

In dit deel worden de vier primaire locaties van het overzicht uitgewerkt: de locatie van een gebied wordt nader omschreven, er wordt nadere achtergrond gegeven bij de waardering van draagvlak en specifieke kansen worden uitgelicht.

Het Geeuweiland

Ligging: Het ‘Geeuweiland’ is gelegen langs de N7, nabij aquaduct De Geeuw. Het gebied kan vanuit Lemmerweg-West worden bereikt via een fietspad, parallel aan de weg.

Draagvlak: In samenwerking met Mirjam Krop en Annemarie van der Reijden is er gesproken met bewoners, wijk coördinatoren, woningbouwcoöperaties en andere betrokkenen bij Lemmerweg. Centraal stond de mogelijkheid om een Le Roy gebied te starten nabij de wijk.

Deelnemers gaven aan dat ze ontevreden zijn over de verhouding bebouwing tot natuurlijke omgeving in Lemmerweg. Een ecokathedraal zou in hun beleving zowel de sociale cohesie als de leefbaarheid verbeteren. Deze motivatie maakt dat er een hoge bereidheid onder bewoners geldt om actief deel te nemen aan een ecokathedraalproject. De locatie Geeuweiland werd aangedragen door de groep.

Kansen: De natuur heeft op het eiland de ruimte en tijd gehad om zich te ontwikkelen: op een aantal gemaaide paden na is het gebied rijkelijk begroeid met velerlei planten, struiken en bomen. De locatie biedt dan ook een unieke schuilplaats biedt voor kwetsbare vogelsoorten. Een ecokathedraal zou kunnen bijdragen aan de voorzetting en ontwikkeling van deze bestaande situatie.

Het Spoordok

Ligging: Het Spoordok betreft het gebied tussen het rangeerterrein bij het spoor en de oever aan de rand van de wijk Hemdijk. De locatie is in bezit van ProRail.

Draagvlak: Bauke Faber, bewoner van Hemdijk en actief lid van het panel Groenspoor, stelt het Spoordok voor als locatie voor een ecokathedraal. Faber is coördinator van het openbare groen in de wijk. Verder houdt hij zich al twintig jaar bezig met het Spoordok. Zowel het wijkbestuur als de aangrenzende bewoners zien mogelijkheden om een Le Roy gebied te starten.

Kansen: Faber geeft aan dat er al diverse ideeën zijn over de uitvoering van het initiatief bij het Spoordok. Zo zou een ecokathedraal een dubbele functie hebben: het gebied kan zowel fungeren als wandelgebied en ter bevordering van flora en fauna, als dat het dienst doet als buffer voor opgespoten bagger. Dit bespaart huidige kosten, gezien het restmateriaal nu niet hoeft worden afgevoerd. Het vermeende afval kan nu worden gebruikt ter verrijking van het terrein.

Milieutuin De Fok

Ligging: Milieutuin De Fok ligt aan de Groene Dijk, ter hoogte van de Offingawiersterleane, in de Domp.

Draagvlak: De Fok wordt momenteel beheerd door Ytsen Kooistra. Hoewel wandelaars, kinderen en andere recreanten het gebied regelmatig aandoen, zijn er geen vaste vrijwilligers die Kooistra en het gebied ondersteunen.

Kansen: Een prominent voordeel van de milieutuin is het reeds ontwikkelde ecosysteem. Kooistra heeft het gebied onderhouden in overeenstemming met de

principes van Le Roy. Daarmee voldoet het al aan de definitie van een ecokathedraal. Verder is De Fok zeer goed bereikbaar voor bewoners.

De Gravinneweg

Ligging: Het gebied bij de Gravinneweg bevindt zich tussen de N354 en de Domp. Momenteel doet het terrein dienst als wandel- en uitlaatgebied.

Draagvlak: De locatie Gravinneweg wordt aangedragen door Arjen van Leeningen. Van Leeningen stelt dat een ecokathedraal een mooie toevoeging zou zijn aan de wijk, gezien er veel jonge gezinnen met kinderen wonen. De ecokathedraal zou zo een prominente educatieve functie krijgen. Daarnaast past een dergelijk initiatief erg bij het duurzame profiel van de aangrenzende woningen. Deze twee kenmerken resulteren in een redelijke kans op draagvlak voor het project.

Kansen: Van Leeningen stelt dat het meest zuidelijke deel van het terrein bij de Gravinneweg op dit moment niet bijdraagt aan het recreatiegebied: het is onbegaanbaar en in de zomer dicht begroeid. Zeker omdat het land nu geen doel dient zou een ecokathedraal een verrijking zijn van de locatie.

Kosten en inkomstbronnen

Een voordeel van een eokathedraal is dat er zeer lage kosten gelden betreffende het opzetten en in stand houden van een gebied. Bouwmaterialen kunnen vaak zonder kosten worden verkregen in samenwerking met bestratingsbedrijven. Een impressie van de benodigde middelen, inkomsten en uitgaven is hieronder gegeven.

<i>TERMIJN</i>	<i>BENODIGDE MIDDELEN</i>	<i>BRONNEN</i>
<i>Korte termijn</i>	- Bouw materiaal - Gereedschap - Beplanting - Opslagruimte - Promotie kickstartfase - Organisatiekosten	- Bijdrage leden - Donaties en subsidies - Gemeente Súdwest-Fryslân
<i>Lange termijn</i>	- Bouw materiaal - Gereedschap - Beplanting - Opslagruimte - Organisatiekosten	- Bijdrage leden - Donaties en subsidies - Gemeente Súdwest-Fryslân - Vergoeding rondleidingen - Vergoeding lezingen

Proces

Wat is er al gebeurd?

Het eerste deel van dit project was voornamelijk voorbereidend en theoretisch werk, met verdieping in het gedachtegoed van Le Roy en langetermijndenken. Er werden verschillende ecokathedralen bezocht waar uitvoerig met betrokken is gesproken. Ook werd er gesproken met adviseurs bij de gemeente.

Na verder overleg met de opdrachtgever werd besloten dat er aan de hand van Le Roy's filosofie een concreet plan gevormd zou worden voor het realiseren van een ecokathedraal project in Sneek.

Begin december werd een start gemaakt met het in praktijk brengen van de plannen en werd er onderzoek gedaan naar draagvlak voor projecten zoals deze. Jurrian Arnold, een stedenbouwkundige die in Rotterdam ook bezig is met het opzetten van een ecokathedraal, gaf het advies om veel met bewoners in gesprek te gaan om erachter te komen wat zij in een Le Roy tuin zouden willen en om te zien of mensen betrokken willen zijn bij dit project. Voor het oprichten van een ecokathedraal is draagvlak erg belangrijk.

Met behulp van geschreven artikelen voor Groot Sneek en het Sneeker Nieuwsblad, kreeg het project meer bekendheid en begon het project ook onder de Sneeker bewoners te leven. Er werd contact opgenomen met Mirjam Krop, welzijnswerker van de wijk Lemmerweg in Sneek. Zij was erg enthousiast over het initiatief. Met hulp van Krop lukte het een vergadering te organiseren met een breed scala aan experts rondom de wijk. Hierbij werd de mogelijkheid besproken om een Le Roy gebied te starten in de wijk Lemmerweg. De vergadering, in begin februari, toonde aan dat mensen (met name bewoners) erg blij waren met het idee. Het probleem bleek vooral dat de gemeente erg weinig grond heeft. Het vinden van een locatie werd een probleem.

Na dit gesprek werden er drie verschillende paden bewandeld. Ten eerste is er gelobbyd bij de gemeente. Ten tweede werden andere mogelijke locaties voor een ecokathedraal in Sneek onderzocht. Ten derde werd gezocht naar leerlingen die het project zouden willen overnemen na de eindpresentatie. Samen met wijkcoördinatoren Sjoukje Luursema-De Boer en Jan Leijstra is er, halverwege maart, een plan bij de gemeente ingediend. De intakecommissie gaat 20 op april dit plan bespreken. De uitkomst zal het vervolg van dit project bepalen.

Wat gebeurt er nu?

Op 20 april komt de intakecommissie bijeen en wordt er een besluit genomen over de realisatie van een ecokathedraal in de buurt van Sneek.

Op het gebied van overdracht zijn er drie processen bezig:

Op de eerste plaats is er contact opgenomen met Heleentje Swart, programmaleider van Spark the Movement. Via Swart werd er een mail gestuurd naar middelbare scholen, waaronder het Nordwin College in Sneek, om leerlingen en docenten te informeren over het project en mogelijk om te activeren tot opvolging. Verder zal er een bericht worden gepubliceerd in het kader van circulair onderwijs op de website van Spark the Movement.

Op de tweede plaats heeft Jan van Merrienboer, docent beplantingsleer aan hogeschool Van Hall Larenstein, de mogelijkheid geboden schriftelijke informatie over ons project onder studenten te verspreiden, naast dat een presentatie kan worden gegeven over de ecokathedraal tijdens een college. Deze methoden hebben als doel de studenten te inspireren elders ecokathedrale projecten op te zetten.

Tot slot zal dit project aan bod komen via een vergadering van Technatoren. Ook wordt de eindpresentatie opgenomen en getoond aan Technasium leerlingen van het CSG Bogerman.

Wat moet er nog gebeuren?

De toekomst van dit project hangt van de uitslag van de intakecommissie af. Hierbij gelden er drie mogelijke uitkomsten:

1. De intakecommissie keurt het project helemaal af.
De voortzetting van het project niet nodig en komt de initiatie van een ecokathedraal gebied in Sneek tot een stop: een ecokathedraal moet elders worden opgezet.
2. De intakecommissie keurt het project goed op voorwaarde van een aantal aanpassingen.
Het projectplan moet worden aangepast aan de wensen van de intakecommissie. Wanneer een nieuwe versie goedgekeurd wordt, zal samen met een projectontwikkelaar alles worden uitgewerkt.
3. De intake commissie keurt het project goed zoals het is.
Samen met een projectontwikkelaar wordt alles uitgewerkt.

Indien de uitslag van de intakecommissie uitkomst 2 of 3 betreft, moeten er als eerste opvolgers voor het project worden gevonden. De opvolgers zullen samen met de projectontwikkelaar de volgende stappen moeten nemen:

1. Bijeenkomsten worden georganiseerd voor bewoners van potentiële locaties.
2. Een definitieve wordt locatie geselecteerd.
3. De projectomschrijving wordt nader uitgewerkt.
 - Er moet contact worden gezocht met de wijk waar de ecokathedraal zal komen. Hierbij is het belangrijk vast te stellen wat aangrenzende bewoners van een ecokathedraal vinden en hoe zij denken dat een ecokathedraal eruit behoort te zien.
4. Een nieuwe ecokathedrale organisatie wordt opgezet.
5. Een communicatieplatform wordt opgezet.
 - Het is handig als er een platform komt waar bewoners met elkaar over de ecokathedraal kunnen praten en waar bewoners op de hoogte worden gehouden van de ontwikkelingen. Een voorbeeld van zo'n soort platform is een facebookpagina of een website.
6. Een bouwmeester wordt benoemd.
 - Er moeten één of meerdere bouwmeester benoemt op opgeleid worden. Hier kan een vacature op het eerder genoemde communicatieplatform bij helpen.
7. Nieuwe leden worden geworven.
8. De locatie wordt geschikt gemaakt voor een ecokathedraalproces.
9. Beplanting wordt gestart.
10. Bronnen voor bouw materiaal worden aangesproken.
 - Er moet worden gekeken naar de bronnen van het bouw materiaal. Stenen zouden kunnen komen uit de tuinen van omwonenden, een samenwerking met stichting Steenbreek of een afspraak met een bestratingsbedrijf is ook mogelijk.

Wanneer, bij uitkomst 2 of 3, alles uitgewerkt is met de projectontwikkelaar wordt het plan voorgesteld aan een laatste omgevingscommissie. Als zij groen licht geven voor het project kan het plan worden uitgevoerd.

Nawoord

Dit document bood de belangrijkste ingrediënten voor het starten van een ecokathedraal. Deze verkenning kan als basis dienen voor het opzetten van ecokathedrale gebieden in Sneek, of elders in het land.

In dit ‘ik-tijdperk’ van nijpende prestatiedruk en Self-Help hebben we elkaar meer dan ooit nodig. Waar alle gewenste informatie overal tot onze beschikking staat, ontbreekt het ons aan gedeelde tijd en gedeelde werkelijke ervaring. De ‘open source’ ecokathedraal van Le Roy een belangrijke rol kan spelen in het verduurzamen van de samenleving. Het brengt mensen in verbinding: met elkaar en met de natuurlijke omgeving.

Le Roy toont ons de kracht van vrije energie: de kunstenaar slaagde erin vrachtwagens vol puin te ordenen tot esthetische, complexe structuren. Een schijnbaar te verwaarlozen aandeel van de Nederlandse bevolking, gecombineerd met een schijnbaar te verwaarlozen aandeel aan vrije tijd kunnen samen de een cruciale rol spelen in het tegengaan van de antropocene problematiek.

Laten we het getik van ons horloge vervangen door het geklop van ons hart; laten we geven in plaats van nemen; laten we een zaadje planten voor nu en later. We hopen dat deze verkenning het begin zal zijn van een beweging: oneindig in ruimte en tijd.

Verwijzingen

- Babić, S., Aleksandra, D. T., Cuculić, M., & Šurdonja, S. (2012). Analysis of pavement surface heating in urban areas. *Građevinar*, 125-132.
- Beddoe, R., Constanza, R., Farley, J., Garza, E., Kent, J., Kubiszewski, I., . . . Woodward, J. (2009). Overcoming systemic roadblocks to sustainability: The evolutionary redesign of worldviews, institutions, and technologies. *PNAS*, 2483–2489.
- Collet, B. A. (2008). Confronting the Insider-Outsider Polemic in Conducting Research with Diasporic Communities: Towards a Community-Based Approach. *Refuge: Canada's Journal on Refugees*, 77-83.
- Egbert, J. (2003). A Study of Flow Theory in the Foreign Language Classroom. *Modern Language Journal*, 499-518.
- Enete IC. (2014). Impacts of Climate Change on Agricultural Production in Enugu State, Nigeria. *Journal of Earth Science & Climatic Change*, 234.
- Fothergill, A., Scholey, K., & Butfield, C. (Regisseurs). (2020). *David Attenborough: A Life on Our Planet* [Film].
- Gemeente Súdwest-Fryslân. (sd). *Steenbreek: tegel eruit, plant erin*. Opgehaald van Gemeente Súdwest-Fryslân: <https://sudwestfryslan.nl/onderwerp/steenbreek/>
- Harterter, J., Hamilton, L. C., Boag, A. E., Stevens, F. R., Ducey, M. J., Christoffen, N. D., . . . Palace, M. W. (2018). Does it matter if people think climate change is human caused? *Climate Services*, 53-62.
- Hasan, M. A., Abubakar, I. R., Rahman, S. M., Aina, Y. A., Chowdhury, M. M., & Khondaker, A. N. (2020, Maart 10). The synergy between climate change policies and national development goals: Implications for sustainability. *Journal of Cleaner Production*.
- Hendriks, R. (2006). Architectuur als proces. In L. Le Roy, P. Vollaard, W. Van der Kaaden, R. Hendriks, & T. Schoenmaker, *Leven en werken in ruimte en tijd* (pp. 126-127). Heerenveen: Stichting TIJD.
- Klauer, B., Manstetten, R., Petersen, T., & Schiller, J. (2013). The art of long-term thinking: A bridge between sustainability science and politics. *Ecological Economics*, 79-84.
- Le Roy, L. G. (1973). *Natuur inschakelen, natuur uitschakelen*. Deventer: Ankh-Hermes.
- Panov, V. I. (2013). Ecological Thinking, Consciousness, Responsibility. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 379-383.
- Seifert, J. (2016, April 13). *What is long-term thinking?* Opgehaald van University of Wisconsin-Madison's Water Sustainability and Climate project: <https://yaharawsc.wordpress.com/2016/04/13/what-is-long-term-thinking/>
- Stichting TIJD. (sd). *Aanlevering van materiaal*. Opgehaald van Le Roy tuin: <https://leroytuin.nl/stapeltips/36-aanlevering-van-materiaal>
- Van den Hout, J. J., Davis, O. J., & Walrave, B. (2016). The Application of Team Flow Theory. In J. J. Van den Hout, O. J. Davis, & B. Walrave, *Flow Experience*. Springer.
- Wagemakers, M., Vaandrager, L., Koelen, M., Dijkema, P., & Corstjens, R. (2007). Sociaal draagvlak. *Wageningen: Gezondheid en Maatschappij, Universiteit Wageningen*.